

ний ризики, диспропорції в економіки та присутність високого рівня доларизації. Від терміну вирішення цих проблем залежить як довго буде тривати лікування банківського сектору та початок їх після кризової, здорової діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2003. – 127-148 с.
2. Аналіз прибутковості комерційних банків України / О.О.Климова // Фінанси України. – К., 2005, - №3. – 112-116 с.
3. Причини та наслідки впливу світової фінансової кризи на розвиток банківського і реального секторів економіки України / О. Вовчак, Н. Поляк // Вісник НБУ. – К., 2009. - №8 – 22-25 с.
4. Особливості функціонування банківської системи України в умовах фінансово-економічної кризи / Г. Карчева // Вісник НБУ. – К., 2009. - №11 – 9-16 с.
5. Вплив фінансової кризи на рівень прибутковості діяльності вітчизняних банків: теоретичний та прикладний аспект / П. П. Мазурок, О. П. Гузенко // Економіка. Фінанси. Право. – К., 2009. – № 7 – 25-29 с.
6. Механізм стабілізації банківської системи України в період фінансової кризи / В. Бобиль // України: аспекти праці. – К., 2009. - № 1 – 28-32 с.
7. http://www.bank.gov.ua/Publication/bank_sup.htm

УДК 336.711:347.453(477)

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЛІЗИНГУ В
КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ УКРАЇНИАндросова О.Ф., к. е. н.
Каменщик О.А.*Запорізький національний технічний університет*

У статті проаналізовані стан та тенденції розвитку послуг з фінансового лізингу в Україні в умовах глобальної фінансової кризи. Розглянуті проблеми національного законодавства щодо регулювання лізингу та світова практика стимулювання розвитку лізингових послуг.

Ключові слова: фінансовий лізинг, повторний лізинг, державне регулювання, лізингодавець, лізингодержувач

The article presents the status and trends of financial leasing in Ukraine in the global financial crisis terms. Problems of national leasing regulating legislation and international practice of stimulating the development of leasing services are considered.

Key words: financial leasing, releasing, state regulation, lessor, lessee

Актуальність проблеми. У сучасних умовах світової фінансової кризи лізинг потрібно розглядати, з одного боку, як ефективний вид фінансування капітальних вкладень, а з іншого – як форму реалізації, канал збуту промислової продукції. Існуючі нестабільності та проблем в економіці ще більше оголили проблему пошуку варіантів фінансування розвитку виробництва, одним з яких і є лізинг.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Окремі аспекти та проблеми розвитку фінансового лізингу розглядаються у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких Н.С. Поповенко, О.С. Стрелец, С.И. Бессонова, О. Нечаєв, С. Шинкаренко. Проте стан, проблеми та останні тенденції ринку фінансового лізингу в період світової фінансової кризи є недостатньо розглянутими і вимагають додаткового дослідження.

Метою даної статті є дослідження стану, тенденцій і проблем ринку лізингових послуг в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий лізинг – це

вид цивільно-правових відносин, що виникають із договору фінансового лізингу. За договором фінансового лізингу лізингодавець зобов'язується набути у власність річ у продавця (постачальника) відповідно до встановлених лізингоодержувачем специфікацій та умов і передати її у користування лізингоодержувачу на визначений строк не менше одного року за встановлену плату (лізингові платежі) [1].

Характерною рисою фінансового лізингу є також те, що всі права та обов'язки, що впливають з права економічної власності на об'єкт лізингу, несе лізингоодержувач. Тобто саме лізингоодержувач отримує і винагороди, і ризики, пов'язані з володінням і користуванням майном. При фінансовому лізингу передача майна прирівнюється до продажу в момент такої передачі. У випадку, якщо у фінансовий лізинг передається майно, яке перебувало у складі основних фондів, то згідно зі ст. 8 Закону «Про прибуток» орендар збільшує відповідну групу основних фондів на вартість об'єкта фінансового лізингу (без урахування відсотків і комісій, відповідно до договору) за результатами податкового періоду, в якому відбувається така передача [2]. При нарахуванні лізингового платежу орендодавець збільшує валові доходи, а орендар збільшує валові витрати на таку частину лізингового платежу, яка дорівнює сумі відсотків або комісій, нарахованих на вартість об'єктів фінансового лізингу.

Розглянемо розвиток лізингу у світі. У США лізинг з'явився ще в 50-х роках. На частку цієї країни припадає половина світового обігу товарів, які постачаються по лізингу. Однією з причин швидкого розвитку лізингу в США були податкові пільги: прискорена амортизація і інвестиційні податкові пільги (до 10% вартості нових інвестицій віднімалося від суми податку).

У Великобританії лізинг почав розвиватися тільки після 1970 р., після введення податкових пільг. Компанії могли віднімати 100% інвестицій з оподаткованого прибутку в році, в якому вони здійснювалися. Ці пільги були важливі тільки для компаній з великою прибутковістю, але непрямо вони були доступні і орендарям. Податкова інвестиційна пільга не була безвідплатною, вона поверталася назад через податки на орендні платежі, але, проте, вона надавала безпроцентну позику, що дорівнювала 52% вартості майна, що відбивалося і на вартості лізингу для орендаря.

Цей список можна продовжувати і надалі, але головним з цього є те,

що саме податкові пільги, є головним поштовхом для розвитку лізингових послуг. В Україні ситуація інша, хоча в законі «Про фінансовий лізинг» прописана можливість прискореної амортизації, ця норма фактично не виконується. По суті, фінансовий лізинг є конкурентом банківського корпоративного кредитування. Проте лізинг дозволяє не займатися майном, на яке витрачаються кредитні гроші, і в цьому його конкурентна перевага перед банківським кредитуванням.

Банки використали фінансовий лізинг для своїх цілей. Створили свої дочірні лізингові компанії. І робили те ж саме кредитуванням, але через лізинг. При цьому накручуючи трохи більшу маржу на відсоток по кредиту. Такий додатковий дохід дозволяв вирішувати проблеми національного бізнесу: виплачувати комісії партнерам і «комісії» необхідним посадовим особам [7].

Асоціацією «Українське Об'єднання Лізингодавців» спільно з Держфінпослуг було проведено дослідження ринку лізингу в Україні за 3-й квартал 2009 року. Воно показало, що кількість укладених договорів фінансового лізингу за 3-й квартал 2009 р. зменшилась на 205 у порівнянні з 2-м кварталом 2009, а вартість діючих договорів фінансового лізингу на кінець 3-ого кварталу 2009 р. становила 29,28 млрд. грн., що на 0,22 млрд. грн. менше у порівнянні з аналогічним періодом 2008 р., але на 0,68 млрд. грн. більше, ніж на кінець 2-ого кварталу 2009 року (Рис.1).

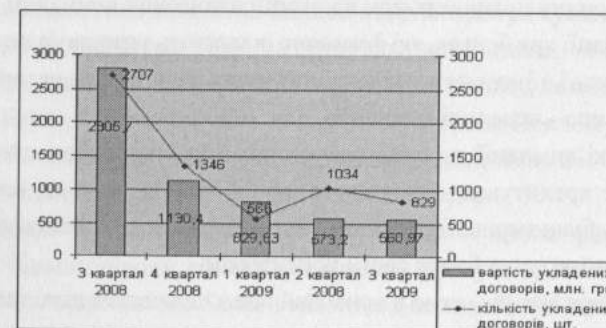

Рис. 1. Кількість і вартість укладених договорів фінансового лізингу починаючи з 3-го кварталу 2008 року (всі дані на кінець періодів)

Було виявлено що серед договорів фінансового лізингу переважають угоди в галузі транспорту (56%), сільського господарства (13%),

будівництва (13%) та сфері послуг (6%). Основними джерелами фінансування лізингових операцій в 2009 були банківські кредити (34%), власні кошти лізингових компаній (34%), позичкові кошти юридичних осіб (32%) (Рис. 2 [8]).

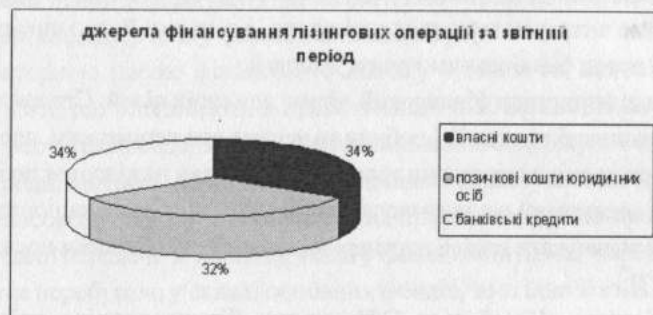

Рис. 2. Структура фінансування лізингових операцій за звітний період.

Внаслідок обмеження валютного кредитування лізингові компанії втратили доступ до відносно дешевих фінансових ресурсів у вигляді банківських кредитів в доларах та євро. Більшість компаній була змушена весь минулий рік всі нові угоди фінансувати власними коштами, отриманими від операційної діяльності, а також грошима інвесторів. Всього на ринку працюють три категорії лізингових компаній:

- компанії при банках, які фактично працюють з грошима цих банків;
- компанії з іноземним капіталом; чисто українські, незалежні, як правило - невеликі компанії.

Невеликі компанії як раз і потрапили в найскрутніше становище. Банківське кредитування закрилося, своїх коштів мало, ці компанії в основному були змушені вилучити і продати майно, і зараз намагаються хоч якось повернути борги своїм кредиторам.

Як показує історія, саме в кризовий час з'являються нові технології, нові продукти. У 2009 році це викликало появу повторного лізингу. Повторний лізинг - це здача в лізинг майна, обладнання, які повернуті лізингодавцю клієнтом достроково. Схему довелося в терміновому порядку відпрацьовувати в кінці 2008 р. і першому кварталі 2009 р. Серед клієнтів була паніка, причому - навіть серед найстабільніших. В грудні 2009 р. в асоціації "Українське об'єднання лізингодавців" заявляли, що

обсяг проблемних боргів лізингових компаній становить приблизно 25%. На ринку активну діяльність розгорнули колекторські фірми, проте їх послуги у більшості випадків є невігідними для лізингових компаній, адже вони не купують борги лізингових компаній, як у випадку з банками. Колектори пропонують повернути борг за певну суму. Просять в середньому 10-35% від суми боргу, а у випадках, коли необхідно повернення предмета лізингу - ті ж відсотки тільки від вартості предмету лізингу. Працювати з ними за такими цінами компаніям дорожче. Та й шанси повернути борг методами колекторів дуже часто низькі.

Компаніям, які залишилися працювати на ринку, на руку зіграв «принцип воронки». Банківське кредитування померло, а гроші бізнесу потрібні завжди. Можливості фінансування угод скоротилися значно більше, ніж кількість бажаючих його отримати. Зараз лізинг залишається практично єдиним джерелом фінансування для корпоративного клієнта, що надає додаткові ринкові можливості лізингодавцям. Незважаючи на проблеми, криза допомогла лізинговим компаніям конкурувати з банками. До кризи ніякого порівняння між банківським кредитуванням і лізингом не було. Банки вбивали наповал своїми програмами кредитування. Лізингом користувалися лише ті компанії, яким потрібен був саме лізинг, а не гроші. Кому не хотілося возитися з сервісом обладнання, або хто хотів отримати певні податкові пільги. Зараз ситуація змінилася. І вже самі банки стали клієнтами лізингових компаній. Банкам потрібно дотримуватися багатьох нормативів за вимогами НБУ, витримувати коефіцієнти за активами. Автомобілі, якими вони користуються на умовах лізингу, не потрапляють в активи банку, і не потребують додаткових резервів. Причому випадки роботи з банками - не поодинокі. Наприклад, клієнтами Avis Україна, з якими укладені лізингові договори, є 15 банків [9].

Висновки. Криза змушує лізингові компанії пропонувати своїм клієнтам більш широкую лінійку фінансових продуктів. Незабаром ми будемо мати можливість бачити лізингові компанії, які пропонують крім лізингу ряд інших фінансових продуктів, що знаходяться за його межами [10]. Швидше за все, концентрація тільки лише на операціях лізингу може призвести лізингові компанії до погіршення ситуації з якістю активів та втрати позицій на ринку. Кількість гравців на ринку лізингу продовжує падати. Саме тому, ті компанії, які ще залишаються

на ринку, а особливо ті, які входили до складу банківських груп, змушені відкривати для себе такі види діяльності, якими вони ніколи раніше не займалися. Диверсифікація ризиків та розширення спектра послуг є необхідною умовою виживання в умовах кризи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про фінансовий лізинг: Закон від 16.12.1997 № 723/97-ВР// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 16, ст.68
2. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон від 11.02.2010 № 334/94-ВР// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 4, ст. 28
3. Про податок на додану вартість: Закон від 03.04.1997 № 168/97-ВР// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, N 21, ст.156
4. Поповенко Н.С. Лізинг — одна з прийнятних форм інвестування в економіку України [Електронний ресурс] / Поповенко Н.С., Стрелец О.С. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Articles/OSPU/opu_99_1/7_5.htm
5. Бессонова С.И. Проблеми та шляхи підвищення стійкості банківської системи України [електронний ресурс] Режим доступу: http://www.confcontact.com/2009_03_18/ek3_timoshenko.htm
6. Лізинг для України: як це відбувалося в світі? [електронний ресурс]
7. <http://www.business.if.ua/themes/business/material.asp?folder=1984&matID=2041>
8. Шинкаренко С. Пролоббировуют ли банки финансовый лизинг? [електронний ресурс] Режим доступу: <http://lease.org.ua/news/2009-03-23-342>
9. Підсумки діяльності лізингодавців за III квартал 2009 року [електронний ресурс] Режим доступу: http://www.leasing.org.ua/ua/bulletin/survey_2009_3/
10. Нечасв. О. В 2010 р. портфель нових договорів автолізингу, у порівнянні з минулим роком, виросте на 80% [електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.leasing.org.ua/ua/publications/?pid=2897>
11. Миньков Д. Может ли лизинг потерять свои позиции? [електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.lease.org.ua/news/2009-11-07-412>

УДК 69.003:332.834

ОЦЕНКА ИНВЕСТИЦИОННЫХ ВОЗМОЖНОСТЕЙ
НАСЕЛЕНИЯ НА ПРИОБРЕТЕНИЕ ЖИЛЬЯ

Божанова В.Ю., к.т.н.

ГВНЗ «Приднепровская государственная академия
строительства и архитектуры»

В статті проаналізовано показники забезпеченості житлом населення і потреба у поліпшенні житлових умов соціально незахищеної верстви населення. Проаналізовано та систематизовано критерії оцінки доступності житла для основного шару населення. Виконано аналіз інвестиційних можливостей основного шару населення на придбання житла. Сформульовано основні шляхи вирішення проблеми підвищення доступності житла для населення.

Ключові слова: доступність житла, забезпеченість житлом населення, критерії оцінки доступності житла.

The article analyzes the indices of housing supply of population and the need to improve the living conditions of socially unprotected layers of population. The evaluation criteria of housing availability for the main population layer were analyzed and systematized. The analysis of investment possibilities of the main population layer for housing purchase was done. The basic ways of solving the problem of increasing housing availability for the population were formulated.

Key words: available housing, housing supply of population, evaluation criteria of housing availability.

Актуальность проблемы. Начиная с 1990 года, в сфере жилищного строительства наблюдалось резкое снижение доли бюджетных средств на возведение бесплатного и доступного по цене жилья. В дальнейшем это привело к его дефициту на рынке. При этом, на протяжении 20 лет строилось комфортное и дорогостоящее жилье, приобретение которого для 93% населения Украины стало практически невозможным за счет основных источников дохода. При этом, существующий жилой фонд, претерпел большой моральный и физический износ, а в некоторых местах проживания не обеспечен комфортными и безопасными условиями, в силу значительного снижения расходов на его восстановление и поддержание в требуемом состоянии. Все это привело к тому, что жилищная проблема на сегодняшний день является одной из самых острых

© Божанова В.Ю., 2010